

संस्कृत-प्रश्नकोषः (कक्षा-९) - शारदा- पाठ्यपुस्तकम्

१. प्रथमः पाठः : संस्कृत-महिमा/एकता

१. 'भारतीयतायाः प्राणम्' इति किं कथ्यते? [२ अङ्काः]
२. संस्कृत-भाषा कस्य विस्तारं करोति? [२ अङ्काः]
३. 'ज्ञानपुञ्जप्रभादर्शकम्' इत्यनेन संस्कृतस्य किं स्वरूपं प्रकटितम्? [२ अङ्काः]
४. संस्कृत-भाषा कस्य सम्पादकत्वं करोति? [२ अङ्काः]
५. विश्वबन्धुत्वस्य क्षेत्रे संस्कृतस्य किं योगदानम् अस्ति? [२ अङ्काः]
६. 'भारतीयत्वसम्पादकत्वं संस्कृतस्य मुख्यं कार्यम्' इति भावं स्पष्टीकृत्य लिखत। [३ अङ्काः]
७. संस्कृत-भाषा कथं सर्ववाणीपरिष्कृतत्वं प्रदर्शयति? [३ अङ्काः]
८. सत्पथप्रेरणादायकं संस्कृतम् इति वाक्यस्य सार्थकतां लिखत। [३ अङ्काः]
९. ज्ञानविज्ञानयोः प्रभादर्शने संस्कृतस्य महत्त्वं वर्णयत। [३ अङ्काः]
१०. 'सर्वभूतहितप्रदं संस्कृतम्' इति कथनस्य उपरि स्वविचारान् लिखत। [३ अङ्काः]

२. द्वितीयः पाठः : वित्त-नीतिः/धर्मः

१. वित्तीय-शुचितायाः कः अर्थः अस्ति? [२ अङ्काः]
२. धर्मस्य लक्षणानि कानि सन्ति? [२ अङ्काः]
३. सदाचारस्य जीवने किं महत्त्वम्? [२ अङ्काः]
४. अर्थोपार्जनस्य धर्मसम्मतरीतिः का अस्ति? [२ अङ्काः]
५. लोभः कथं धर्मस्य विनाशं करोति? [२ अङ्काः]
६. वित्त-शुद्धेः आवश्यकतां धर्मस्य आधारेण निरूपयत। [३ अङ्काः]
७. अर्थोपार्जनकाले 'वित्तीय-शुचिता' कथं पालनीया? विवृणुत। [३ अङ्काः]
८. 'सदाचारः परमो धर्मः' इति विषयं पाठानुसारं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
९. अर्थ-धर्मयोः मध्ये सन्तुलनं कथं स्थापनीयम्? [३ अङ्काः]
१०. मानवकल्याणाय धर्मस्य भूमिकां वर्णयत। [३ अङ्काः]

३. तृतीयः पाठः : नामदेवः/करुणा

१. सन्त-नामदेवस्य मुख्यः सन्देशः कः आसीत्? [२ अङ्काः]
२. नामदेवस्य जीवने करुणायाः किं स्थानम् आसीत्? [२ अङ्काः]
३. प्राणिमात्रे करुणा किमर्थं आवश्यकी? [२ अङ्काः]
४. नामदेवः समाजे किं परिवर्तनं कर्तुम् इच्छति स्म? [२ अङ्काः]
५. भक्तिमार्गस्य स्वरूपं नामदेवेन कथं वर्णितम्? [२ अङ्काः]
६. नामदेवस्य करुणाभावं कयाचित् घटनया स्पष्टीकृत्य लिखत। [३ अङ्काः]
७. समाजे समरसता-स्थापने नामदेवस्य उपदेशानां महत्त्वं लिखत। [३ अङ्काः]
८. ईश्वरः सर्वभूतेषु तिष्ठति इति भावं नामदेवस्य दृष्ट्या स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
९. भक्तेः वास्तविकं स्वरूपं किं भवेत् इति पाठानुसारं लिखत। [३ अङ्काः]
१०. मानवसेवा एव माधवसेवा इति सिद्धान्तस्य विवेचनं कुरुत। [३ अङ्काः]

४. चतुर्थः पाठः : खुदीराम-बोसः

१. खुदीराम-बोसः मुख्यतया कस्मिन् क्षेत्रे सक्रियः आसीत्? [२ अङ्काः]
२. खुदीराम-बोसस्य मुख्यं लक्ष्यं किम् आसीत्? [२ अङ्काः]
३. सः कस्यै बलिदानं दत्तवान्? [२ अङ्काः]
४. खुदीराम-बोसस्य साहसं केन रूपेण स्मर्यते? [२ अङ्काः]
५. मातृभूमेः स्वातन्त्र्याय सः किं कृतवान्? [२ अङ्काः]
६. खुदीराम-बोसस्य राष्ट्रभक्तिं संक्षेपतः वर्णयत। [३ अङ्काः]
७. भारतीय-स्वातन्त्र्य-सङ्ग्रामे युवानः कथं प्रेरिताः अभवन्? [३ अङ्काः]
८. खुदीराम-बोसस्य अन्तिम-क्षणानां वर्णनं कुरुत। [३ अङ्काः]
९. देशभक्तिः युवकानां परमं कर्तव्यम् इति पाठस्य सन्दर्भे लिखत। [३ अङ्काः]
१०. खुदीराम-बोसस्य बलिदानस्य राष्ट्रियं महत्त्वं किमस्ति? [३ अङ्काः]

५. पञ्चमः पाठः : कृत्रिम-प्रज्ञा

१. कृत्रिम-प्रज्ञा इति शब्दस्य कः अर्थः? [२ अङ्काः]
२. यन्त्राणां बुद्धिमत्ता मानवजीवनं कथं सुखकरं करोति? [२ अङ्काः]
३. संस्कृत-भाषा कृत्रिम-प्रज्ञायाः कृते किमर्थं उपयुक्ता अस्ति? [२ अङ्काः]
४. कृत्रिम-प्रज्ञायाः द्वे मुख्ये कार्ये लिखत। [२ अङ्काः]

५. आधुनिक-विज्ञाने कृत्रिम-प्रजायाः कोऽपि एकः लाभः लिखत। [२ अङ्काः]
६. कृत्रिम-प्रजायाः क्षेत्रे संस्कृतस्य उपयोगितां विस्तरेण वर्णयत। [३ अङ्काः]
७. मानवीया प्रजा एवं कृत्रिम-प्रजा इत्यनयोः को भेदः? [३ अङ्काः]
८. कृत्रिम-प्रजायाः भविष्ये कानि सङ्कटानि भवितुं शक्नुवन्ति? [३ अङ्काः]
९. सूचना-तन्त्रज्ञाने कृत्रिम-प्रजायाः भूमिकां स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
१०. 'कृत्रिम-प्रजा मानवस्य सहायिका अस्ति न तु स्वामिनी' इति विवृणुत। [३ अङ्काः]

६. षष्ठः पाठः : मनसः शुद्धिः/धर्मलक्षणानि

१. अन्वयः कतिविधः भवति? [२ अङ्काः]
२. 'आकाङ्क्षा' इत्यस्य कः अभिप्रायः अस्ति? [२ अङ्काः]
३. ये शास्त्राणि अधीत्यापि मूर्खाः भवन्ति, तेषां विषये किं प्रोक्तम्? [२ अङ्काः]
४. 'दण्डान्वयः' कः उच्यते? [२ अङ्काः]
५. मनसः शुद्धिः धर्मस्य लक्षणेषु कथं परिगण्यते? [२ अङ्काः]
६. श्लोकान्वय-प्रक्रियायां 'योग्यता' तथा 'आसक्तिः' इत्यनयोः महत्त्वं लिखत। [३ अङ्काः]
७. 'शास्त्राणि अधीत्यापि भवन्ति मूर्खाः' इति श्लोकस्य दण्डान्वयं लिखत। [३ अङ्काः]
८. दण्डान्वय-खण्डान्वय-पद्धत्योः मध्ये कः भेदः अस्ति? स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
९. मनसः शुद्धिः विना शास्त्रज्ञानं कथं निष्फलं भवति? पाठानुसारं लिखत। [३ अङ्काः]
१०. धर्मस्य दश लक्षणानां गणनां कृत्वा तेषां सामाजिकं महत्त्वं वर्णयत। [३ अङ्काः]

७. सप्तमः पाठः : योजना-प्रवासलाभाः

१. पापबुद्धिः धर्मबुद्धिं किं प्रेरितवान्? [२ अङ्काः]
२. प्रवासस्य के लाभाः सन्ति? [२ अङ्काः]
३. विचारपूर्वकं कार्यकरणं किमर्थं आवश्यकम्? [२ अङ्काः]
४. पापबुद्धेः दुष्कृत्यस्य किं परिणामः अभवत्? [२ अङ्काः]
५. देशाटनस्य महत्त्वं संक्षेपतः लिखत। [२ अङ्काः]
६. 'पापबुद्धि-धर्मबुद्धि' कथायाः का शिक्षा प्राप्यते? [३ अङ्काः]
७. मित्रद्रोहस्य दुष्परिणामान् पाठानुसारं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
८. योजनाबद्धं कार्यं यशः प्रापयति इति विषयं विवृणुत। [३ अङ्काः]
९. प्रवासः अनुभवस्य तथा ज्ञानस्य द्वारं कथं भवति? [३ अङ्काः]
१०. सामाजिक-जीवने प्रामाणिकतायाः महत्त्वं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]

६. अष्टमः पाठः : भृगु-वरुण-संवादः

१. भृगुः स्वपितरं किं पृष्टवान्? [२ अङ्काः]
२. वरुणः तपसा किं ज्ञातुं निर्दिष्टवान्? [२ अङ्काः]
३. 'अन्नं ब्रह्म' इति भृगुः कथं ज्ञातवान्? [२ अङ्काः]
४. ब्रह्मतत्त्वस्य विजिज्ञासायाः सोपानानि कानि? [२ अङ्काः]
५. 'आनन्दं ब्रह्म' इति चरमं सत्यं किमस्ति? [२ अङ्काः]
६. अन्न-प्राण-मन-विज्ञान-आनन्दानां सोपानक्रमं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
७. 'तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व' इति वरुणस्य उपदेशं विवृणुत। [३ अङ्काः]
८. तैत्तिरीयोपनिषदः एतस्मिन् संवादे ज्ञानस्य किं महत्त्वम्? [३ अङ्काः]
९. अन्नमयात् आनन्दमयं प्रति यात्रायाः दार्शनिकं महत्त्वं वर्णयत। [३ अङ्काः]
१०. आत्मसाक्षात्कारस्य प्रक्रियायां तपसः भूमिकां वर्णयत। [३ अङ्काः]

९. नवमः पाठः : कुन्ती-भीमौ बकासुरश्च

१. बकासुरः कुत्र वसति स्म? [२ अङ्काः]
२. कुन्ती भीमं बकासुरस्य समीपं किमर्थं प्रेषितवती? [२ अङ्काः]
३. भीमस्य शौर्यस्य कोऽपि एकः गुणः लिखत। [२ अङ्काः]
४. ब्राह्मणी स्वपुत्रं प्रति किं चिन्तयति स्म? [२ अङ्काः]
५. समाजस्य रक्षणे कुन्त्याः किं योगदानम् आसीत्? [२ अङ्काः]
६. कुन्त्याः परोपकारबुद्धिं सोदाहरणं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]
७. भीम-बकासुरयोः युद्धस्य वर्णनं कुरुत। [३ अङ्काः]
८. 'परोपकाराय सतां विभूतयः' इति सूक्तिं पाठाधारेण विवृणुत। [३ अङ्काः]
९. बकासुरस्य वधेन समाजस्य का समस्या समाहिता अभवत्? [३ अङ्काः]
१०. एकचक्रा-नगरीं प्रति भीमस्य कर्तव्यबोधं लिखत। [३ अङ्काः]

१०. दशमः पाठः : ऋषभदेवः जैन-मूल्यानि च

१. भगवान् ऋषभदेवः कः आसीत्? [२ अङ्काः]
२. जैनदर्शनस्य पञ्च महाव्रतानि कानि? [२ अङ्काः]
३. अहिंसायाः जैनदर्शने किं महत्त्वम्? [२ अङ्काः]
४. अपरिग्रहः नाम किम्? [२ अङ्काः]

५. इन्द्रियसंयमः जीवने किमर्थं आवश्यकः? [२ अङ्काः]
६. ऋषभदेवस्य उपदेशानां सारं संक्षेपतः लिखत। [३ अङ्काः]
७. जैनदर्शने 'सत्यव्रतस्य' किं स्थानं वर्तते? [३ अङ्काः]
८. मानवकल्याणाय ऋषभदेवस्य सिद्धान्तानां उपयोगितां लिखत। [३ अङ्काः]
९. अस्तेयस्य तथा ब्रह्मचर्यस्य विवेचनं कुरुत। [३ अङ्काः]
१०. जैनमूल्यानां आधारेण सुखी समाजस्य निर्माणं कथं शक्यम्? [३ अङ्काः]

११. एकादशः पाठः : शब्दरूपाणि/व्याकरणम्

१. 'ब्रह्मन्' शब्दस्य तृतीया-विभक्तेः एकवचने किं रूपं भवति? [२ अङ्काः]
२. 'पथिन्' इति न-अन्तः शब्दस्य प्रथमा-विभक्तेः एकवचनं लिखत। [२ अङ्काः]
३. 'गुणिन्' शब्दस्य प्रथमा-विभक्तेः एकवचनं लिखत। [२ अङ्काः]
४. 'विद्वस्' शब्दस्य सम्बोधने किं रूपं भवति? [२ अङ्काः]
५. व्याकरणे 'सुप्-प्रत्ययानां' प्रयोगः कुत्र क्रियते? [२ अङ्काः]
६. 'सुहृद्' इति द-अन्तः शब्दस्य रूपाणि सप्तमी-विभक्तौ लिखत। [३ अङ्काः]
७. 'मनस्' शब्दस्य रूपाणि षष्ठी-विभक्तौ लिखत। [३ अङ्काः]
८. प्रयत्नलाघवस्य भाषायाः उच्चारणप्रक्रियायां किं महत्त्वम्? [३ अङ्काः]
९. 'डे, भ्याम्, भ्यस्' इति सुप्-प्रत्ययाः कस्यां विभक्तौ प्रयुज्यन्ते? [३ अङ्काः]
१०. शब्दरूपाणां (न-अन्तः, स-अन्तः) व्याकरणे वैशिष्ट्यं स्पष्टयत। [३ अङ्काः]